

د چرگانو وبا

(Fowl Cholera)

د دی رنځ واقع کیدل
په افغانستان کی
پېژندل شوی.

۱.تعريف

د چرگانو وبا یوه سیستمیکه باکتریاوی ناروغی ده چه د چرگانو تولی دلی پری اخته کیږي او د سیستمی مرضونو، نس ناستی، د بندونو یا د مفاصلو د التهاب او د تولیداتو په کموالی سره مشخص کیږي.

۲.عامل

عامل دی مرض پاستوریلا مولتیسیدیا (*Pasteurilla multicidae*) ارگانیزم دی. دغه ارگانیزم په زیاته پیمانی سره د رنځور چرګ په غایطه موادو او هغه جسد چه د دی رنځ په نتیجه کې مر شوی وی موجود او په چاپریوال کې تر خو میاشننو پوری ژوندي پاتی کیږي معمولاً رنځور چرګ غایطه مواد د چښلو د اوبلو د ملوث کیدلو سبب کیږي. د دی څخه بر علاوه نور حیوانات لکه سپی، پیشوګانی او نور واره حیوانات لکه میره کان ممکن دا ارگانیزم نورو ځایونوته انتقال کړي. همدارنګه انسانان د کالو اوبلو ټانو د ملوث کیدو په نتیجه کې دا رنځ نور ځایونوته انتقالوی.

۳.انتقال

دغه ارگانیزم حساسو چرگانوته د خولي او تنفسی سیستم له لياری داخلیږي.

په افغانستان کی د خاريو ساري رخونه

۴. نوع د حيوان چه مبتلا کيرو

زياتي دلي د التونکو پدي رنخ اخته کيرو. دا رنخ په دواړه دلو یعنی کورني او صحرائي التونکو کي واقع کيرو.

۵. کلينيکي نبني

د مرض پته دوره ۱۰-۲ ورخو ته رسيري. د مبتلا کيدو درجه معمولاً لوري وی دا رنخ معمولاً د زييات عمر په التونکو کي ليدل کيرو. مریضي په شکل د مافق حاد منځ ته راحي او مخکي د کومو عاليمو د بنودولو خنه د مریني سبب شي. التونکي چه د دی رنخ خنه ژوندي پاتي شي نو بيا په هفو کي رنخ په سيستمي دول لکه د اشتها کمولالي، د محصولاتو کمولالي، په ژور بول تنفس اخیستنه، او بلنه نس ناسته او پرسيدلی بنددونه ليدل کيرو. د چرگانو تاج او قرقري پرسيدلی او اسماني رنګه معلوميرو. دمریني اندازه له ۳۰-۵% ته رسيري.

۶. غيري معمولي موندنی

هغه التونکي چه د مرض په حاده مرحله کي له منځه تالی وي ممکن کوم زخمونه ونه لري. هغه التونکي چه تر ديره وخته پوري ژوندي پاتي کيرو نو بيا په هفوی کي سيستماتيك التهابونه ليدل کيرو. توري لوی، حساس، او سپين رنګه غوتی ئی پرمخ باندي ليدل کيرو. په مکوزائي او سيروزي برخه باندي خونریزی نقطه ای موجود و اوسي. د ینې يا جګر کم رنګه معلوميرو. د کولمو په لمرنی برخی (اثنای اعشر او جیوجيونيم) کي سوروالی او فاپيری نزوی موالد موجود وي. د بندونو په خاليگاه کي پنيري رنګه افرازات موجود وي. همدغه رنګه پنيري رنګه مواد د سر په ساينوس او داخلی غور کي هم ليدل کيرو.

۷. تشخيص

په مشخص بول د یوی دلي چرگانو حالت (د دير عمر چرگان) سيستماتيك رنخ او غيري معمولي موندنی په احتمالي بول سره د چرگانو په وبا باندي گمان راوري. د قطعي تشخيص لپاره د ارگانيزم جلا کول به لاپراتوار کي باید صورت ونیسي. د تشخيص تفریقی لپاره د چرگانو محرقه، HPAI او کولی باسیلوس (Colibacillosis) په نظر کي ونیسي.

۸. درمنه

پاستوريلا مولتیسیدا (*P. multiceps*) د یو زیات شمیر انتی بیوتیکونو سره حساس دی او د

په افغانستان کی د خاریو ساری رخونه

دوی په استعمال سره به په موقتی بول سره رنځ تداوى شی. متاسفانه چه د تداوى په نتیجه کی دا چرگان په شکل د حامل د مرض پاتی کیری چه د دنورو ډلو لپاره یو جدی خطر لري. همدارنګه کله کله د تداوى په اخیر کی دا رنځ بیا واقع کیري. استعمال مهم دی. سره له دی چه انتی بیوتیک استعمال به کار وکړی په هغه صورت چه نور امکانات لکه د چرگانو واکسین کول. په هر صورت د مخنيوی او کنترول په خاطر د انتی بیوتوكو

۹. مخنيوی اوکنترول

باکترین موجود دی اما په مکمل بول د رنځ مخه نشي نیولی. دا کیدای شی چه استعمال شی مګر ورسره په څنګ کی نور شدید اقدامات لکه حفظ الصحوي تدابير لکه دماحول پاکول او ضد عفونی کول د رنځ واقع کیدو څخه وروسته، د وحشی ورو حیواناتو د موجودیت مخنيوی، د پاکو چېبلو او به برابرتیا او په مکمل بول سره د مړو چرگانو لیری کول شامل دی.